

AMERISKE VESTI

Predsednik "Ameriške delavske federacije" na kongresu razpravlja o razvoju delavskega gibanja.

Nemška vojska v Italiji.

Prva kamorška zbornica v Italiji.

Letina je boljša od leta 1914, a slabša od leta 1915.

Baltimore, 9. julija. — Na območju blizu Baltimora, se je zgodilo včeraj, da se je vlak s tovornimi vozi in strokami, ki so se vračali iz trgovskega središča Baltimora, ob 10:15 urah v Baltimore.

Submarinka je bila včeraj, preplava je bila 1.800 pod vodno, kar je spustila dve 10.000 funtov težje bombe. Prva je padla na približno 800 yd. od obale, druga pa v morju, in zapelo polje.

Laporte, Ind., 8. julija. — Osvobodilni vlak na Wabash železnici je skočil s tira. Ranjen ni nihče.

Chicago, Ill., 9. julija. — Mene Lambkin, zamorec, 237 S. State St., ima zelo trdo glavo. In zamorec je oddal dva stroka proti glavi, da bi umoril samoga sebe, a krogli sta odleteli. Policijski je aretirala radi poiskanelega zamornika.

Chicago, Ill., 9. julija. — Mene Laiser, pastor v Moodyjevi cerkvi, je velik prerok pred Bogom. Pridigal je v cerkvi, da Krist "pride" v drugič na svet.

Macatwava Beach, Mich., 9. julija. — Pred tremi tedni sta se zemanila Joseph Irwin in njegova nevesta gdč. Mabel Orman; štiri dni kasneje sta bila pa še poročena. Zda sta pa izvršila samomor v hotelu Macatwava. Z bistrvijo sta prerezala žile na rokah in krvavela, dokler ni kri prikaljala skozi pod in opozorila hotelokoga pisarja, da se je v sobi zgodilo nekaj izrednega. Prepetjali so oba v bolnišnico; upajo, da Irwin ostane, njegova žena pa umrje.

Samomor sta izvršila, ker oče Irwina, ki je bogat advokat v Peoriji, ni hotel plačati računa za mesečne tedne v znesku od \$107.

Springfield, Ill., 9. julija. — Joseph Sanders, militarski topničar, je obledel mrtev, ko je padel iz vlaka.

Cleveland, O., 9. julija. — George A. Eynon, po poklicu strojnik, je izumil nov proces, ki omogočuje uporabo premogovnega olja pri avtomobilih in drugih motorjih, pri katerih rabijo gorivo kot kurivo. Skušnje so dokazale, da 4 in pol galonov premogovnega olja zadostuje za 63 milj vožnje.

Chicago, Ill., 9. julija. — V Chicagu se je tudi pojavil en slučaj otročje paralize in zdravstveni komisar Robertson zahteva, da mesto dovoli takoj \$10.000 za omejitev te nalezljive bolezni. Finančni odsek je nakazal le \$5.000.

New York, 9. julija. — Samuel Gompers, predsednik A. F. of L., je bil na zborovanju "National Education Ass'n, organizacije, ki se peča v šolsko izobrazbo otrok. Hvalil je organizirane učitelje kot vestne vzgojitelje mladine in priporočal, naj se naobraževalna organizacija ne spušta v prijateljstvo z raznimi dobrotvornimi organizacijami. Podarjal je, da so delavci najbolj zainteresirani, da je vodstvo javnih šol v pravih rokah, ker nimajo sredstev, da bi svoje otroke pošiljali v druge naobraževalne zavode.

Naobraževalna organizacija je

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Rudarji v Minnesoti se kljub preganjanju drže hrabro.

Vsemeriška mreža strokovno organiziranih delavcev.

Rudarji so solidarni. Virginia, Minn., 9. julija. (Virno poročilo). — V Virginiji so bili Arthur Boose in štirje drugi štrajkarji obsojeni. Zda so vsi pod \$1000 poročila, ker so preobsojeni vložili priziv.

Prosveto čitamo s velikim zanimanjem, ker prinaša resnična poročila. Rudarji zahtevajo plačilo: \$3.50 na dan na mokrem prostoru.

\$3.00 na dan na suhem prostoru \$2.75 na dan na površju. Osemurni delavnik za vse delavce, ki delajo v rudniku in za najrudejnika. Rudarjem naj se šteje delavnik od vetopa v rudnik in listopa in ulega.

Fonočno delo v soboto naj se odpravi in rudarji naj dobe polno plačo. Odpravi naj se pogodbeno delo. Vsakega rudarja naj se tako plača, ko zapusti delo.

Rudarji so solidarni, med nami vlada sloga in pripravljeni so da zmagajo. — A. K.

Virginia, Minn. Mnogo delavcev, ki so bili pred štrajkom v gljivi v rovin, odšlo je in stavke naga okrožja za delom v drugem kraju. Štrajkarji voditelji so hajajali v južni Dakoto in obsejane stavke pripravljajo pomembna obliža rudarstva. Na tak način so se pripravili na leto 1917.

Virginska, Minn. Mnogo delavcev, ki so bili pred štrajkom v gljivi v rovin, odšlo je in stavke naga okrožja za delom v drugem kraju. Štrajkarji voditelji so hajajali v južni Dakoto in obsejane stavke pripravljajo pomembna obliža rudarstva. Na tak način so se pripravili na leto 1917.

Washington, 8. julija. — Polje delavski parlament poroča, da bo letina slabša od letinske, pa vendar boljša od letinske v letu 1916 in 1914. Letos so imeli manj krompirja in koruze, posajali se pa ved tobaka in pšenice.

Washington, 8. julija. — Senatski odsek za znanje zadeve je sklenil, da ne predloži resolucije senatu, v kateri so zahtevali, da predložijo poročila o priložnosti za

Chicago, Ill., 9. julija. — V znanstvenih volitvah občlani niso bili vpravičene voliti v jeseni municipalni sodniki.

Prave so imele to pravico, ali pred kratkim je odločilo največje državno sodišče, da tene nimajo pravice voliti sodnikov.

Če ne bodo lahko le glasovale za predsednika, klane vodovodnega sistema, dva asessorja in enega člana pregledovalne komisije.

Washington, 9. julija. — Kongres je sprejel resolucijo, ki nalaga naseljski oblasti na Hille Islandu, da izroči bolnišnico na otoku mestnim oblastim in svrhe omejitve otročje paralize. Resolucija je bila sprejeta brez debate. Bolnišnica zahteva študialje več frtev in do 8. julija je umrlo 205 otrok.

V državi Illinois je bilo do 9. julija 23 slučajev otročje paralize. Otročja paraliza se širi tudi v Bostonu, Massachusettsu, Rhode Islandu, Connecticutu in Pennsylvaniji. Povsod so zdravstveni uradi na delu, da iztrebijo to kugo.

Dallas, Texas, 9. julija. — Vojaški vlak zadel ob lokomotivo na kolodvoru Missouri, Kansas & Texas železnice. Mnogo miličarjev je bilo obrezanih od zdrobljenega stakla. Susek je bil tako močan, da je lokomotiva skočila s tira. Vlak je napravil eno uro in pol zamude.

New Orleans, La., 9. julija. — Po najnovejših zanesljivih poročilih je zadnji vihar zahteval najmanj deset žloveških življenj in 40 oseb pa pogrešajo, ki so bile ob času viharja s majhnimi skunarji na morju. Nepotrjena poročila se glase, da je mnogo oseb izgubilo življenje v malih obrečnih mestih. Natančnega so niš ne ve, ker je vihar na mnogih krajih uničil brezovno svezjo.

Do sedaj cenijo škodo na lastništvu na pet milijonov dolarjev.

Carrington, N. D., 9. julija. — Streliš je vbila John Wileyja in Herberta Browna, ko sta delala na polju.

Chicago, Ill., 9. julija. — Predsednik "Ameriške delavske federacije", je izdal poziv na delavce vseh ameriških republik, da ustanovijo "Panameriško unijo". V okleue se posebno povdarja, da so zadnji dogodki v Mehiki dokazali potrebo, da se združijo delavci

VSPEHI ZAVEZNIKOV.

Nove ruske zmage.

ZAVRŠENA OFENZIVA NA KAPADU IN ISTOKU SE NADALJUJE. — FRANCOZI SO ENO MILJO OD FERONNE. — RUSI SO EN VOBRAS PRILIKALI ZA 15 MILJ PROTI KOVELU IN OSVOJILI DELATIN. — AVSTRALJI AKTIVNI PRI GORJOL — OZBOMNE IGROVE. — VILLA SE VEDNO STRANI OKROG JIMINNEA. — INDIJANCI POKLALI 200 MEHIŠKIH VOJAKOV. — DRUGI MEHIŠKE STVARI.

Razno iz inozemstva.

RADNJE VESTI.

Petrograd, 10. jul. čas London. — Rusi so pregnali Nemce iz vseh utrjenih položaj med rekama Styr in Stokhod, prokoračili Stokhod pri Ugri in zdaj podijo sovražnika, ki se umirje v največjem neredu. E naslednjim napadom na črto Sarni-Kovel so Rusi prodrli 15 milj bližje proti Kovelu.

Paris, 10. jul. — Istočno od Francoske vojske so Francozi osvojili nemško sakopecno milje daleč na polju proti milji široki fronti. Dalje so osvojili Nisches vrnotem.

London, 10. jul. — Angličani so napredovali v okolici Oviliers in odbili protinapada.

London, 10. jul. — Tri oddelki ruske armade, ki je prišla na Francosko pred nekaj meseci, so bili včeraj na francosko fronto. Za armada sta 200.000 mož. Rusi so prišli v Francosko 27.000 milj daleč in Moskva in Mandžurije in od tam so indijske morje in Svobodni prah.

London, 10. jul. — Nemške izgube od zadnje vojne do konca junija znašajo na podlagi uradnih ocenov in števila 1.200.000 mož, raznih in 10.000.000 (vključno s mož. Vojna je

London, 9. jul. — Nemške izgube od zadnje vojne do konca junija znašajo na podlagi uradnih ocenov in števila 1.200.000 mož, raznih in 10.000.000 (vključno s mož. Vojna je

London, 9. jul. — Nemške izgube od zadnje vojne do konca junija znašajo na podlagi uradnih ocenov in števila 1.200.000 mož, raznih in 10.000.000 (vključno s mož. Vojna je

Petrograd, 10. jul. — Gen. L. L. G. je po hudem boju okupiral Dolina, vzhodno belaruskim postaja v južni Galiciji.

Dunaj, 10. jul. — Na južnem koncu Bukovine so naše čete izbejevale pot čez reko Moldavo bliže Bzance.

Petrograd, 10. jul. — Zapadne od Erzeruma v Armeniji smo okupirali cele črte utrjenih turških postojanj in pri tem ujeli 700 mož, 67 častnikov ter zaplenili en top in sedem strojnih pušk.

Paris, 10. jul. — Francozi so še samo eno miljo oddaljili od Feronne, velikoga belaruskoga središča v okolici Somme.

Splošni položaj. Prvi teden zavezniške ofenzive je minul. Morda ni prišel zavezniškom vsega, kar so pričakovali, toda iz zadnjih poročil iz zavezniških glavnih mest, kakor tudi iz Berlina in Dunaja, je razvideti, da so zadovoljni in da se zdaj še ni obnesla napovedana protiofenziva centralnih sil. Razen fronte pred Verdunom, kjer Nemci nadaljujejo s obstreljevanjem trdnjave Souville, so se zmiraj na vseh frontah nemško-avstrijske armade v defenzivi. Angličani so v soboto potlačili nemške protinapade severno od Somme, kjer so osvojili dober del zemeljskih utrd s imenom Leipzig in podaljšali svojo novo črto za 2000 jardov istočno od La Boisselle. Včeraj so pa Francozi in Angličani skupno naspadi nemško zagozdo pri Hardecourt, jo raztrgali in okupirali Hardecourt, dva kosa gozda in neki strategičen hrib nad bapaumsko cesto južno-istočno od Combles. S to pridobitvijo so zavezniški izravnali svojo črto na okupiranem ozemlju, ki obsega pet do šest milj dalje v staro nemško fronto. Močno deževje, ki je na nekaterih krajih spremenilo bojišče v močvirje, zelo ovira bojevanje. Nemci poročajo, da so Angličani in Francozi plačali te pridobitve s velikimi izgubami.

Rusi nadaljujejo svoje ofenzivo na celi 900 milj dolgi fronti od Rila do Karpatov s naraščajočo silo. Petrograd poroča, da so Rusi v soboto osvojili nadaljnih pet verst v Volhimi in v svojem prodiranju proti Kovelu, so samo še 35 milj oddaljeni od tega važnega železniškega križišča. Dalje poročajo iz Londona, da so Rusi v Galiciji okupirali Nadvorne in odrezali okrog 30.000 Avstrijcev, ostanke rabite Pfasserjeve armade, od ostalih avstrijskih čet v Stanislavu. Ruska ofenziva proti Bothmerjevi armadi v Galiciji se nadaljuje brez odpora. Dunaj priznava, da so se Avstrijci umaknili ob reki Styr pred savražnikovo promocijo.

Uradna poročila sledi: Francosko poročilo. Paris, 8. julija. — Severno od Somme smo kljub dejstvu in megli napadli skupno s britanskimi četami Hardecourt, majhen hrib proti severu in god Trones. S pomočjo naše izvrstne artilerije smo izvršili napad in osvojili omejen kraj v 35 minutah. Nemci so popoldne izvršili dva protinapada od severne in istočne strani, toda oba smo potlačili s topniškimi ognjem. Nemci so imeli precejšnje izgube in ostavili so 200 mož v naših rokah.

London, 9. jul. — Polje od Talsvala smo po vroči artilerijski pripravi vsi zelo močne nemške utrbe s imenom Leipzig; te utrbe so morale iz nemške črte kakor zagoda proti naši črti in Nemci so jih neprestano utrjevali zadnjih 20 mesecov. Dalje proti jugu so naše brigade napadle od zapadne strani nemško fronto in prišle pušate jardo daleč v Oviliers. Istočno od La Boisselle smo okupirali 2000 jardov nemških sakopecov in severno od Fricourt smo pregnali Nemce iz dveh godov in iz treh sakopecnih čet. Nemci so morali imeti velike izgube. Vse čase nam je nagajalo deževno vreme, ki je silno oviralo naše napredovanje med Anere in Somme. — Istočno od Bois de Bernapay smo nasokobili črto sakopecov v zelo utrjenem godu s imenom Bois des Trones. Ujeli smo 180 Nemcev in zaplenili več strojnih pušk. Pri tem nasokoku so nam pomagali Francozi na desnem krilu s topniškimi ognjem. Močan nemški protinapad v masi, ki je bil naperjen proti našim novoosvojenim krajem, se je kmalu razblinil pod ognjem naših topov.

Nemško poročilo. Berlin, 8. julija. — (Zapadno bojišče). — Na obeh straneh Somme so se vršili teški boji zadnje noči, ki so nla bili za nas brez vspeha. Ravno tako hudi boji so bili v okolici južno od Contalmisonsa, Hema in Estreesa. Istočno od Mense so napadali Francozi pobočje Froide de Terre in god južnozapadno od Vauxa. Vse napade smo odbili. Napadi na obeh straneh Somme so bili odbiti s teškimi izgubami za sovražnika. Pred Oviliersom in Contalmisonom so bila tla na gosto pokrita s mrtvimi Angličani. Velike izgube so imeli tudi Francozi na fronti pri Dyocheu in Soecourt.

(Istočno bojišče). — Hindenburgove čete so odbile ruske napade južno od jezera Naroč in ujele 210 sovražnikov. Rusi neprestano napadajo še od včeraj naše postojanje od Zirina južnoistočno do Gorodišev; napadi so se vršili tudi na naše črte na obeh straneh Darova. Vse napade smo odbili. Valad ruske premoči pri Kovelu. (Nadaljevanje na 3. strani, 1. stoped.)

Chicago in okolice: Jasno v pondeljek in morda v torek. Severni vetrovi. Illinois: V splošnem jasno v pondeljek in torek. Gorko v torek. Temperatura zadnjih 24 ur v Chicagu: Najvišja 68, najnižja 61.

Politično močvirje v Coloradu se čistil

Jeff Farr in njegovi tovariši pahnjeni s prestola.

Najvišje državno sodišče države Colorado je koncem meseca junija izdalo razodbo, ki je pretresla skozinsko tolpo političarjev, ki je skozil dvajset let nemoteno vladala v okraju Huerfano in je bilo vse sveto in nedotakljivo, kar je odredila. Bila je razodba, ki je navdahnila area političnih mesečarjev s strahom in grozo, pošteni ljudje so se je p aravseselili kot bolnik pomladanskega solca, ki prinaša nove upe in nade.

Bila je razodba, ki je kruto uničila zadnje upe in nade ljudi, ki radi napolnjujejo volilno žaro z glasovnicami po njih volji, ali ki radi "popravljajo" volitve, da se gotovih ljudi ne more spraviti od političnih jaal. Razodba je bil prvi udarec za naročene ubijalce, ki nimajo navado na volilni dan nositi samokrese, da izvrše to, kar so jim naročili gospodarji, ki jih plašajo.

Najvišje sodišče države Colorado je dne 21. junija t. l. odločilo, da so bili pri volitvah 1914 naslednji demokratični kandidati uspešni: E. L. Neeley, šerif; J. G. Arambeta, okrajni pisar in zapisnikar; Charles H. Sanchez, asesor in Robert Young, okrajni komisar.

Razodba najvišjega sodišča je pomenila, da Jeff Farr ni več šerif v okraju Huerfano, da W. H. Freeland ni več okrajni pisar in zapisnikar, da Jose Sanchez ni več asesor in da Antonio Valdez preneha biti okrajni komisar.

Stvar je bila pred sodiščem, od kar so se vršile volitve v letu 1914 in pošteni ljudje v južnem Coloradu, ki verjamejo in so prepričani, da morajo v ljudski državi biti volitve poštene, da se dobi pravo izraz ljudske volje, so z napetostjo pričakovali razodbo sodišča, ki ima slomiti moč organiziranega političnega piratstva, ki je brez armu popravljajo volitve po svoji volji.

Jeff Farr, razprestoljen šerif, je priznan kot politični kralj v okraju Huerfano. Njegova beseda je bila zakon njegova dejanja so pa podpirala prepogarske korporacije.

Korporacije so hotele, da postane Jeff Farr šerif, in bil je "izvoljen", četudi je večina glasovala za drugega šerifa. Njegova uradna moč je služila interesom korporacij in uvekovečiti je imela vladlo političnega kralja v Walsenburg. Jeff Farr je bil pokorni sluga korporacij, njih ukazi so bili njemu več kot obstoječe postave in ustava.

Bila je prava doba politične korupcije kot ob času bana Khuen Hedervaryja na Hrvaškem. Zdej je moč Jeff Farrja slomljena, ki je izvrševal ukaz korporacij kot njih pokorni sluga, ne glede na to, če je pri tem popteval vse v ustavi zajamčene ljudske pravice. In zdej je ta človek ob moč in veljavo, ki je v zadnjem prepogarskem štrajku nastopal proti rudarjem, kakor da država Colorado ni v Združenih državah, ampak da je azijska satrapija.

Jeff Farr, razprestoljeni politični kralj v okraju Huerfano, je dobil od najvišjega sodišča breo, da mora z njegovo tolpo zapustiti politično areno. Ljudstvo je lahko zadovoljno s to razodbo najvišjega sodišča, ker je zadala smrtni udarec politični korupciji in tako prinesla v ljudska area no-

ve upe, da bodo prihodnje volitve poštene.

Rudarji, ki so glasovali za socialistični kandidata, so po zadnjih volitvah vpraševali, kako to, da je število njih glasov majhno, da ni opaziti nobenega napredka.

Razodba najvišjega sodišča pove vas. Če so politični korupcionisti imeli pogum, opehariti nasprotno buržoazno stranko, tedaj lahko sodimo, kako so nastopali proti delavski stranki.

S krvjo poškrbljena politična mafija je zdaj vržena ob tla in upajmo, da je poginila za vedno.

Ameriška milica v pravi luči.

Poročevalec "United Press-e", ki se mudi z vojaštvom ob mehiški meji, poroča z dne 7. julija sledeče:

Ali ne bi pomilovali človeka, ki je izpostavljen ves božji dan prikajočemu solcu na peščenih tleh v vročini 100 stopinj nad ničlo v debeli, volneni srcaji!

Ali se vam ne bi smilil človek, ki prebije vso božjo noč brez krova, brez odeje in brez bliazine pod seboj na golih, peščenih tleh!

Kako bi se počutili dolgih dvanajst ur ob vročem dnevu brez vsake hrane!

Tako se je godilo miličarjem prve dni, ko so prišle tri kompanije iz Massachusetts z enim delom narodne garde iz New Jersey-a. To so marveč bili prvi federalizirani miličarji na texaski meji. In kar so izkusili ti ljudje iz hladnejših držav, ko so prvi okusili vojaško življenje na razbeljenem pesku, od Rio Grande, so več ali manj izkusili tudi vojaki iz ostalih držav.

Mnogi so prišli v civilnih oblekah in v klobukih, kakoršne so še imeli doma, kar se jim je seveda slabo podalo za vojaški nastop. Ali uniforma se je še dobila, toda žalostno je bilo to, da je večina miličarjev iz severnih in zapadnih držav prišla v težkih spodnjih oblekah, da, v zimskih, volnenih srcajih in spodnjih hlačah, s tuka je pa najmanj sto stopinj vročine vsak dan.

Kar se pa tiče vojaške sposobnosti in izvežbanosti miličarjev, je naravnost škandal, da take ljudi pošiljajo na mejo z namenom, da bodo opravljali aktivno službo — v vojni. Vzemimo samo massachusettske miličarje, ki veljajo poleg pennsylvanske in newyorške narodne garde za najboljšo državne vojske v Ameriki. Ko so prišli prvi dan v Fort Bliss pri El Pasu, jih je 50 izmed 73 moč omedlelo vseh vročine in vseh ted, ker niso celi dan nič jedli. Če štiri dni na vlaku niso uživali drugega kakor krompir, kavo in "okrakerje", a proti koncu pa nič. Z njimi se je pripeljala poljska bolnišnica s 67 možmi, toda ta ni imela prostora za onemogle vojake, ker je imela dovolj opravka s bolniki med seboj: Posledica je bila, da so lačni in od vročine premagani miličarji ležali celi dan in celo noč pod milim nebom na peščenih tleh, dokler jih niso odvedli na stalno mesto v Camp Cotton.

Častniki regularne, zvezne armade, ki je vtaborjena v Fort Bliss, so si pullili las z glave, ko so videli nepopisno zanemarjenost in pomanjkanje vojaških zmoglosti pri miličarjih. Neki častnik je rekel, da je treba najmanj šest tednov, preden se morejo miličarji — saj večina teh — privaditi kraju in podnebjju, da se vtrdijo proti vročini in premagajo vse težkoče dnevne službe, ki sestoji samo iz vaj, pohodov in oskrbe orožja. Uniforme in druge vojaške opreme. Za resnični boj pa niso sposobni še najmanj šest mesecev!

Peti, osmi in deveti infanterijski polk iz Massachusetts je prišel brez vsake strojne puške; še celo avtomatičnih pušk Mercierjevga modela niso imeli seboj. Izmed petih baterij je bila ena sama, ki je imela svoje vozove in 130 konj. Vse ostale baterije so prišle brez vozov in brez konj; lahke topove, kar so jih doveli seboj na vlaku, so morali voziti v kempu na navadnih motornih vozovih, ik so jih najeli pri privatnih družbah. — Vsem tem baterijam je treba nabaviti konje, kakoršni se pač dobijo, torej neizvežbane. Kakšno delo bodo imeli moške z neizurjenimi konji in divljih, peščenih krajev, kakoršni so v Mehiki in sploh ob meji, to si je lahko misliti. Izmed vseh topničarjev, kar je do zdaj zbranih ob Rio Grande, je še najboljša baterija D iz Nove Me-

hike. Ta baterija, ki sestoji iz 140 mož in 179 konj, se veba že od meseca maja; razen tega je blizu meje doma in pozna vse težkoče vročega juga. Ali tudi ta baterija ima zelo zastarelo in nerodno opremo, ki povzroča silno zamudo pri postavljanju in razdiranju kempe.

Druga žalostna prikazen med miličarji — in to med najboljšimi — so njihovi častniki. "Bog pomagaj vojakom narodne garde, ako jih bodo kdaj vodili ti ljudje (namreč njihovi častniki) še malo nad Mehikance!" je vzklikal neki zvezni častnik. Neki drugi poveljnik tukajenje regularne armade, ki ima precej visoko šaržo, je priznal na tihem med štirimi očmi, da med vsemi stotisoč — in kar jih je več — miličarji ni niti enega infanterijskega regimenta, kavalerijske čete, niti ene topniške baterije, ki bi bila z vsem pripravljena in sposobna za na pot čez mehiško mejo.

Narodna garda, kot ločena enota v ameriškem militarističnem sistemu, kakoršna je sedaj, pomeni neporebno smrt desetisočev, ako pride do vojne v Mehiko ali katerkoli drugo inozemsko silo.

Družabni red po božji volji.

Koliko naj izdasta mož in žena, da tas dostojno oblečena? To vprašanje je razmotrivala znamenita oseba v londonskem časopisu "Pall Mall Gazette," ki je glasilo angleških bogatih postopavcev. Tako poroča ta "znamenita" oseba, da je izdala gosposka habsnica v 18mesečih, ki živi od žuljev in krvi proletarcev, brez vsakega napora za obleko 25'000 funtov šterlingov ali 12.005 doll in potem piše dobesedno: "In vse to gre tako lahko, če pomislimo, da taki ženi prav nič ne stori, če izda 336,364 ali 480 dolarjev za krasno obleko, ki jo obleče, kakor ogleduje konjsko dirko v Ascotu in ki je potem nikdar več ne obleče. Njena navadna dopoldanska obleka za izprehode velja 120 do 140 dolarjev. Če je obleka oblika s kožuvinno, tedaj se osna podyolji. Potem mora imeti posebno obleko za dopoldanski obed, drugo za popoldne, tretjo za večerjo in vsaka velja 96 do 288 dolarjev. Potem pridejo čevlji in klobuki! 58 dolarjev za klobuk, ki ga da na glavo osemkrat do desetkrat, to ni nič. Morda velja klobuk tudi desetkrat toliko, če je klobuk okrašen s čaplinimi peresi, ker velja eno pero 58 do 120 dolarjev. Dalje ima jahalne obleke, obleke za igre in tisoč malenkosti — rokavice, roboe, čipke itd. Tako svoto izda uahko vsako leto. Vendar pa izhajajo nekatere prav dobro na leto s 24.000 dolarji.

Proletarke, pomislite na svoje izdatke za obleko!

Neki angleški list pripoveduje v dolgem članku o pojedini za 30 oseb, ki je bila prirejena na čast diplomatu pred njegovim odhodom na Japonsko. Vso dvorano so ozaljšali v japonakem slogu in kar so pojedili ip popili, ne velja nič manj kakor 7.200 dol. O drugi pojedini za 24 oseb pripoveduje, da je veljala 9.600 dolarjev. Gospod, ki je bil privedil to pojedino in ki nosi težko breme 25 milijonov, je podaril ob koncu pojedine vsakemu gostu dragulje v vrednosti 400 dolarjev. Te pojedine so bile v velikih restavracijah, ali prav nič manj razkošne pojedine ne prirejajo londonski bogataši v svojih stanovanjih, ki imajo v kuhinjah posebne "šefe" z letno plačo 4.000 do 7.200 dolarjev; da eden od gospodarov kuharjev ima celo 9.600 dolarjev letne plače. Ali pojedina in kuhar še nista vse; pri prvi pojedini mora ibti seveda tudi mnogo evetja in rastlin, ki veljajo na tisoče. Neka dama je pripovedovala kakor nekaj samoposebi umevnega, da izda za evetje pri vsaki pojedini v svoji hiši po 1.720 dolarjev. In če je pojedina še tako imenitno pripravljena, tedaj je običajno, da pridejo tudi najboljši umetniki, ki zabavajo goste. Tudi tem umetnikom izplačujejo knežje nagrade: 480 do 960 dolarjev je navadna cena za nekaj pesmje.

In proletarski obedi!

Še eno sliko iz življenja trotov. Pariški listi so poročali o obedu, prirejenem v najboljši družbi: "Predjed je veljala 480 dolarjev, prava pojedina je pa obsegala 13 različnih jedi. Vino in likerji so veljali 3.500 dolarjev. Prav tako drago je bilo sadje, ki so ga trgalci gostje z živih gručev. Umetnikom, ki so izdelali narčne za jedilne liste, so plačali po 2.400 dolarjev. Stroški gole pojedine so znašali 3.200 dolarjev. Juha je veljala 160 dolarjev, za strnada *0 izdali \$4880. \$192, za šparglje in mlad stročji fižol. Vsa ok dvajsetih gostov je pojedel oni večer obed, ki je veljal \$720.

Prav tako drago je bilo sadje, ki so ga trgalci gostje z živih gručev. Umetnikom, ki so izdelali narčne za jedilne liste, so plačali po 2.400 dolarjev. Stroški gole pojedine so znašali 3.200 dolarjev. Juha je veljala 160 dolarjev, za strnada *0 izdali \$4880. \$192, za šparglje in mlad stročji fižol. Vsa ok dvajsetih gostov je pojedel oni večer obed, ki je veljal \$720.

\$720 za enega gosta! To je vsota, s katero mora živeti ena proletarska družina eno leto, ampak vsoka gospoda zaře to vsoto v nekaj urah! Delavec, ki gara ves božji dan, otepa zvečer suh krompir, ali pa krompir v oblicah, postopači pa s privoščijo vino, čigar steklenica velja \$24. Proletarska žena obrne vsak cent desetkrat, preden ga izda za najpotrebnejše živilo, ti lenuhi izmečejo samo za mlad fižol nad sto dolarjev. In to je družabni red, tisti red, v katerem živimo "po volji božji". Socialisti pa seveda "šuvajo" ljudstvo, če pribijejo take izrodke kapitalizma in pregreha je, če pozivljajo na razredni boj, da razdero to lepo soglasje v človeški družbi.

Proletarska mati nima dostikrat centa, da bi kupila otroku mleka, ne ve, kje naj vzame denar, da bi kupila otroku toplo obleko za zimo, danes ne ve, če bo imela jutri toliko denarja, da skuha možu in otroku borno kosilec, stanuje v temnih, vlažnih luknjah; ali tisti, ki jih proletarci rede s svojim delom, razmetavajo, razsiplejo denar za stvari, o katerih se nam niti ne sanja. Matere, ali se vam ne krčijo pesti, da bi udarile y to brezplodno zalogo, ali vas ne pragrabi sveta jeza, če vidite, da se za vaše delo razveseljujejo drugi!

Vse v naše vrste, vse v razredno iztrebimo z združenimi močmi gnizayedno delavsko organizacijo, da lobo, ki okužuje naše življenje, ki jemlje svetlobo tistim, ki jo ustvarajo!

DOPISI.

Jenny Lind, Ark.

Prosím, natismite teh par vrstic v našem dnevniku Prosveta. V teku kratkega pol leta, odigrala sta se dve žalostna dogodba. Naš družtveni brat, John Logaj star 54 let, si je vzel sam življenje, dne 1. julija t. l. Našli smo ga, na vrvi visečega, v njegovem stanovanju. Vzrok samomora je bila bolezen, kajti še pred nekaj časom hodil je okrog rojakov in jim pripovedoval, da ga bolezen tlačí. Omenjeni član bi bil moral iti v bolnišnico ter se podvreči operaciji in sicer na dveh krajih temu, se ni hotel bolanega javiti družtvom. Pokojni Logaj je bil samec, doma iz vasi Ravne, občina Kanderše na Kranjskem. V Ameriki je bival nad 12 let. Bil je zelo priljubljen med tukajšnimi Slovenci. Bil je večletni član društva Šmarnica, šte. 24 S. N. P. J. v Jenny Lind, Ark. in družtva Barbare šte. 25. Vsaka teh organizacij se je vdeležila polno številno pogreba. Društvo Barbare šte. 25 mu je tudi oskrbelo godbo pri pogrebu. Pogreba se je tudi vdeležilo društvo Slovenska Zastava, šte. 33 S. N. P. J., z zastavo. Izrekam jim toplo zahvalo za udeležbo pri pogrebu. Udeležba pri pogrebu je bila ogromna in sploh takega pogreba še ni bilo v tej naselbini. Spreved se je vršil na Narodno pokopališče Douglas Sanitary v Jenny Lind, Ark. Ko pogrebnik odpre rakev pokojnega brata, pristopi predsednik društva Šmarnica, šte. 24 S. N. P. J. in govori do area segajoč govor. In ko smo ga spustili v gomilo, je predsednik društva Barbare, šte. 25 imel naslednji govor, da so navzočim zalekale solze v oči. Godba je pa zazgala marzeljezo, bojno pesem delavcev, ki jih vzbuja k vztrajnemu, nadaljnemu delu, dokler ne pade malik kapitalističnega sistema. Cenjeni sobratje sedaj smo prepričani, kako čudovito krasno je Narodno pokopališče in v kakšnem lepem redu se je izvršil civilni pogreb, ker nas ni nikdo motil pri tej mrliški slavnosti.

Kar se pa tiče delavskih razmer so 90 stopinj pod ničlo, vročina je pa 90 stopinj nad ničlo. Vsem članom in članicam S. N. P. J. podzdrav.

Frank-Teropič.

Naj bo dovoljeno tudi meni, se malo oglasiti v našem listu Prosveta. V izdaji z dne 1. julija, št. 10 sem priporočilo nekega sobrata, da naj nastaviyo generalnega zastopnika ali organizatorja, ki naj bi šel od naselbine, do naselbine, ter nabiral nova društva pod okrilje S. N. P. J. Jaz se s tem nasvetom strinjam in mislim, da se z njim strinja še mnogo drugih članov. Sicer nisem za to, da bi v to svrho plačevali kakke doklade, ampak kakih 5c letno, bi pa že zamogli plačati, če bi bilo treba.

Moje je mnenje, naj bi se sprva nastavilo organizatorja nekak za poskušnjo, recimo za tri mesece. Ako bi določena provizija ne znesla toliko, da bi zaslužil vsaj \$3.25 do \$4.00 dnevno (vzornno posebej) naj bi se mu primanjkljaj doplačal iz upravnega sklada. Po treh mesecih naj bi se ga odstavilo, če se v tem času izkaže, da se ne izplača.

Naša dišna S. N. P. J. je močno in ponosno drevo, ki bo imelo kmalu toliko vej (društev) kot ima leto dni. Saj napredek je bil že dozdaj krasen in gotovo je da bomo napredovali še mnogo hitreje zdaj, ko imamo svoj dnevnik. Prosveta bo najboljšo orožje proti nazadnjačkim in kapitalističnim listom, kteri, kadar poročajo o delavskih borbah in zadevah navadno lažejo kot Pavliha, ki je trdil, da je z neba padel in se tako globoko v zemljo vdri, da je moral iti domov po motiko, da se je odkopal. — Frsnik 4. julija je bil prav lep, samo to nas je jezilo, da nismo mogli premagati in izprazniti salunskih fortov, ktere smo naskakovali, ker smo imeli premalo municije. Forti še stoje, kot so stali, mad tem ko je marsikteri naskakovalec omagal, (med njimi tudi jaz!) H koncu pozdravljam vse napredno misleče rojake širom Amerike, kteri naj se potrudijo, da bo naša "Prosveta" izhajala v kratkem v najmanj deset tisoč izvodih.

Andrew Sprogar.

S pota.

Ko sem zapustil ljubeznjive in puste prerije našega slavnega Wyominga pred nekaj dnevi, sem mislil, — ker je bilo že v tistih vlažnih precej toplo, da se bom na vzhodu kar cvrl. V svoje začudenje sem spoznal, da vohod ni tako silno vroč, kot sem si ga predstavljal; — se "treffi" tu in tam kaj precej gorkega, ampak to ne spada v vremenako vprašanje...

Na potu iz Wyominga v Illinois sem imel zanimivo tovarišijo na vlaku. Bilo je par farmarjev iz Californije, nekaj agentov in en železničar z svojo družino. Eden, ki se je nam pridružil pozneje, je bil pa: farmar, oženjen in vdovec, vojak in veteran, štirikratni potovalec okrog zemlje, močan, kot zverina in pri vsem tem še sedemdeset let star. Bil je nekoliko pod uplivom "ta kratkega" ko se je pridružil nam — slavnim kadilecem v oddelku za "raucharje." Nato se je razvil živahen pogovor o politiki in svetovni vojni. Ko je pogovor utihnil, ni bil on nič kaj zadovoljen. Opazivši mene tam v kotu se mi takoj približa rekoč: "Vi imate pa mojo brado, moje brke, moj nos, moja ušesa, — sploh mene vsega, le malo bolj siv sem že kot Vi. Povejte mi torej: Ali sem jaz Vi, ali pa ste Vi jaz?" (Odkrito povedano, da me je skoro razjezil. Jaz, kot mlad fant, s polnimi žaklji sanj o ljubezni in ženitvanjskih ponudb, naj bom sedaj "on ali pa on jaz...") "To je pa previsoko vprašanje za me, gospod," sem odvrnil. "Jaz sem precej plitve glave. — Govoriva rajše o škornjih, v tem sem bolje podkovan..." "Let's get of an dispute about something anyhow," je rekel veselo. Vrag te potitraj! sem si mislil; zdaj naj se tu še pripravim! Kot zagovornik splošnega miru in sprave vsvopnosd, bi s tem krčil proti svojim principom. — On si je pa pogladil brado ter pričel pripovedovati, kaj je še poizkušal na svetu. Ko mi je pripovedoval o potovanjih okoli zemlje se je v potrdilo svojih besed posluževal geografije. Iz teh njegovih izvrajnj sem spoznal, da je on skoraj gotovo še nekoliko pozabil kje je hodil, ali pa je potoval le po — zemljevidu. S tem sva bila kmalu pri kraju in sva prešla na tiste čase, ko je bil on — vojak. "Imel sem ljubico," je rekel, "ko sem bil star 18 let. Vojna je iz-

bruhnila. — Bojeval sem se na strani južnih držav, pa nič nisem vzel vemo, kako je izpadla. Povem vam le to, da sem bil štirikrat ranjen, (pokazal mi je brazgotine) toda kljub temu sem se tukaj. Ko sem se vrnil iz vojne, sem dobil svojo drago, ki mi je ves čas ostala zvesta." Izredno slučaj, sem mislil reči; pa sem se takoj spomnil, da je bolje če šim kljun skupaj. Stari je postegal veliko govoril o možnosti vojne z Mexico in Zed. državami, in kaj bi on še lahko naredil, če bi šel na fronto. — Ko bi bil jaz štirikrat ustrelen, pa magari še lepše zaceljen, bi vsekakor zgolj veselje do vojne; on pa star veterani pri vsem tem pa mladim, ako navdušen za novo klanje. Sploh je bil pa pod volivom "vseh duhov."

Potovanje skozi Nebraska je jako zanimivo. Vidi se farmarji po poljih in travnikih, ki pridno obdelujejo zemljo, katera rodi še več za nas vse. Pač velika razlika obstaja v Ameriki in Evropi: Na prido delo, od katerega je odvisno vse; tam pa uničevanje vsega, kar je delavčeva roka z trudom zgradila... Da bi se že skrajni poleglet vojni srd in da bi se prenehalo medsebojno klanje proletarskih mož in mladeničev. Ljudstvo je že dosti trpelo, čas je da se otrese buržoazne tiranije. Kapitalisti, ki imajo realno domovino, bi jo morali braniti na fronti v prvi vrsti pred grmečimi topovi! Mi smo pri vseh stvareh nadej, naj bomo torej še v bujnih vrstah v ozadju! To je nazadnje vendarle logično. —

Prišlih v Chicago sem obiskal svoje prijatelje, ki so me jako gostoljubno sprejeli. Prostega časa nisem imel, ker se je že v soboto zvečer pričelo nekakšno predhoroavanje 3 kongresa J. S. Z. Kot delegat in "kongresnik" iz države Wyoming, sem se udeležil večega sestanka tega zborovanja. Hrvatski delegati so bili v veliki večini, kar so od vse strani pelali delegate, dočim se Slavem premalo zanimamo v tem oziru.

Zborovanje je trajalo štiri dni, imeli smo tudi večerne seje. V kongres je bil interesanten, kar bom opisal pozneje.

Priporočam končno vsem članom in članicam, da gredo s ponovno ofenzivo na agitacijo v naš dnevnik "Prosveta." Listararja v najkrajšem času iziti na listih straneh, kar je sedaj še nemogoče, ker ima premalo naročnikov. Na delo torej, bratje in sestri! Ob koncu leta 1916 mora "Prosveta" biti največji dnevnik v Ameriki. —

Energija, pogum velja, — Na delo torej, kar se da!

Frank S. Tauchar.

Biwabik, Minn.

Porota, ki je preiskovala zlovo dveh žrtev, ki ste bili ustreleni v že večkrat omenjenem prepu, blizu Biwabika, ni mogla najti, kdo je krivec.

Philip Marsonovich je izpovedal, da je videl Nick Dillona, specialnega policaja v službi Picklands Mather Co., kako je strelil pet strelav na Ladvala, od katerih ena mu je prodira v vrat.

Za naše farmarje.

Zakaj kravi mleko samoodsej odteka iz vimena?

Da mleko kar samoodsebe iz vimena teče, to more kaka krava samovoljno napraviti, največkrat je pa temu vzrok ohlajenje mišice, ki zapira sesec. Ohlajenje zapiralne mišice rado nastopa pri kravah, ki so prebolele kugo v gobcu in na parkljih, lahko je pa tudi prirojeno, ali pa je posledica slabe molže poslednje, zlasti pri tistih kravah, ki že sameodsebe mlako izpuščajo. Zapiralna mišica postane ohlapna, ako se vime pri molži ne izprazni popolnoma in se tlači (masira) dovolj. Sredstva proti tej nepriliki so: skrbno ravnanje z živaljo, večkratno molženje, trenje (masiranje) vimena s seskov-ter ispiranje vimena in seskov z mrzlo pol odstopno lizolovo raztopino. Sploh pomaga vse to, kar more okrepiti zapiralno mišico v sesku. Če vse to nič ne pomaga, potem je edino sredstvo kravi natikati na seske gumijev zapiralne obroče. Pokličite se živilnozdravnika, ki bo dognal pravi vzrok in ravna se potem po njegovem nasvetu.

Za vsakšno oglaševanje ni odgovornost upravnštvo ne uredništvo.

EMILE ZOLA: PONEVERJALEC.

Za "Freemove" prevod M.-h.

Bilo je ob devetih zvečer. Majhno mesto Vauchamp je leglo k požarku pod odejo tih in črne noči, ki se je namakala v ledenem, novemborskem dežju. V ulici Des Recollets, ki je najbolj zapuščen v vsem oddelku Saint-Jean, je gorela luč v stari hiši, iz katere je curkoma lila deževnica po razbitih cevih.

Gospa Burle je še vedno sedela pri peči, v kateri so gorela drva, dočim je njen vnuk Charles bdel pri medli svetlobi petrolejke in gledal v knjigo.

Stanovanje, ki je požrlo vsako leto šestdeset frankov stanarine, je imelo štiri velikanske sobe, katere je bilo nemogoče razgreti. Gospa Burle je spala v največji sobi; njen sin, polkovnik blagajnik, je imel svoje reči v sobi, iz katere je bil razgled na ulico, zraven jedilnice; mali Charles s svojo majhno, železno posteljo, se je pa izgubil v okromnem staljeju s trohlimi okvirji, ki niso nikoli rahli. Par kosov pohištva, kar ga je imel polkovnik Burle z materjo, ki se je potepala še iz dobe cesarstva in je bilo že poteno odrgnjeno in oguljeno valed mnogokratne selitve iz ene hiše v drugo, se je izgubljalo pod visokim stropom, iz katerega je padal fin, senenati prah. Tla iz rdeče pobaryane opeke so bila trda in mrsla, da bi zmrazile noge na njih. Okrog stolov pa ni bilo drugega kakor majhni, štiriogljasti kosi preproge, razcefrane in odrgnjene. Vse to je bilo znamenje revščine v tej pusti hiši, ki ni bila niti pred vetrom varna, kadar je piskal od vseh strani čer razklepetana vrata in okna.

Madame je sedela pri kamini, pogreznjena v svojem rumenozametastem naslonjaču, in gledala ostanke ogorlega polena. Gledala je nepremično, kakor to delajo stari ljudje, ki so zatopljeni v preteklost in sami pri sebi žive, kar so že preživeli. Včasih je tako sedela po cele dneve. Bila je velike postave, dolgega, resnega obraza in njene usnice se niso nikdar zganile v smeh. Kot vdova polkovnika, ki umri ravno ob času, ko je imel postati general, in mati stotnika, katerega je spremljala celo na bojno polje, je ohranila vojaško strogost in utvarila si je nazore o dolžnosti, časti in patriotizmu, katerih se je krčevito držala kakor da je pod železno roko discipline. Ko je njenemu sinu umrla žena po-petletnem zakonu, je ona naravno vzela k sebi Charlesa in ga vzgajala s strogostjo korporala, kadar ima opraviti s rekruti. Ostro je psala na otroka in prizanesla mu ni niti najmanjšega pregleda; večkrat ga je prišla, da je čul do polnoči, in ona je s njim čula, dokler se ni naučil šolske naloge. Ali Charles je bil nežen in mehak, valedčesar ga je silno trla vojaška disciplina stare matere. Njegov obraz je bledel in velike, zale oči so izgubljale svit.

V dolgih urah in dnevih svojega molka je gospa Burle neprestano praševala eno misel: njen sin jo je prevaril v njenih nadah. S to težko mislijo se je vedno pečala. V duhu je ponovno in ponovno hotela nazaj v čase, ko je bil njen sin rojen, in potem mu je sledila od vsepa do vsepa, od slave do slave, pa do današnjega dne, ko je bori polkovnik blagajnik brez upanja, da bi še kdaj postal kaj več. V začetku jo je s ponosom navdajala sinova karijera; še je pričakovala, da se bodo vresničile njene sanje. Komaj je Burle ostavil St. Cyr, se je proslavil v bitki pri Solferinu, kjer je s pešice moč znel sovražno baterijo. Tedaj je bil odlikovan; časopisje je pisalo o njegovem junštvu in povsod so govorili, da je eden izmed najhrabrejših vojakov v armadi. Toda junak se je počasi redil in zredil in je kmalu podlegel svojemu mesu; postal je brezbrisen, lahkoživ in bojašljiv. V vojni leta 1870 je bil še komaj stotnik in takoj v prvi bitki je bil vjet. Povrnil se je v Nemčije silno potr in je preklinjal tiste, ki so ga poslali v vojno. Ker ni imel nobenega drugega poklica, je ostal v armadi, in posečilo se mu je, da je dobil službo polkovnega blagajnika, ki mu saj priinese mirno smrt, če ne drugega — kakor je sam večkrat rekel. Tistega dne je gospa Burle doživela veliko ponižanje. Njene sanje so bile uničene — in od tistega časa se ni več zdrnila iz omrtnosti.

Na ulici je tulil veter in dež se je zaganjal ob okna. Starka pri peči je obrnila glavo in pogledala proti mizi, da ne bi Charles zaspal pri svojem latinskem prevodu. Dvanajsetletni deček je bil nje-na zadnja nada zvezana s trmoglavjo željo po vojaški slavi. Cesar ni dosegla s sinom, mora doseči z vnukom. Sprva ga je sovražila, kakor je sovražila njegovo mater, ubogo šipkarico, lepo in nežno, a katero se je bil poročil njen sin, misleč da bo imel dobro gospodinj.

Sinaha je pa umrla, sin se je klatil po slabih potih in tedaj je gospa Burle zopet oživela svoje sanje. Ispolniti se imajo nad ubogim, bolehnim dečkom, ki ga je vzgajala s tako težko. Ona je hotela, da bo fant močan, da bo junak, čemur se je odtegnil njegov oče, in zato je z zmrazilavo nestrpnostjo sledila vsakemu njegovemu koraku, opazovala, kako raste, tipala njegove ude, in mu zabijala v glavo, kako mora biti pogumen in hraber. Kmalu je v svoji alepi strasti verjela, da je končno našla svoj vzor, moša—junaka, ki ho nekoč proslavil njeno rodbino. Nasprotno se je pa deček kar tresel groze ob misli o vojaštvu. Bil je tako nežna, sanjave nature, toda stara mati ga je navdahnila s strahom, in ker je bil priden ter ubogljiv, je storil vse, kar je ona ukazala in se udal v usodo, da bo moral biti nekoč vojak.

Gospa Burle je opazila, da s prevodom ni vse v redu. Tuljenje vetra je zazibalo dečka v odsotnost duha; držal je pero v roki in v odprtih očih strmel prede. Starka je potolkla s kolčnimi prsti po mizi in deček se je zdrnil ter naglo listal po slovarju. Mrkla in molčeca je suvala ogarke polen v peči, da bi oživela ogenj, toda bres vsepa.

Njen sin je napravil pičlo imetje, kar je imela,

po nepoštenih potih, katerih se pa ni upala razskovat. To je bilo še takrat, ko je imela zaupanje vanj. In še danes odnese iz hiše vse, kar se da odnesti. Zato je v hiši beda, praznina in mras. Toda on je gospodar v hiši in valedtega mu ona ne sme ničesar očitati. Vojaška disciplina je pač taka. Le včasih je obide bojazan, da se bo morda sin spozabil in naredil kako neumnost, kar lahko prepreči Charlesu stop v armado.

Starka je vstala, da gre v kuhinjo po drugo poleno, a v tistem trenutku zatuli vihar s silno močjo, vrata se stresejo in val dežja udari ob steno na oknu, obenem se pa oglasi zvonec na vratih. Kdo prihaja ob tej uri in v tem vremenu? Burle ne pride nikoli pred polnočjo. Žena odpre vrata in zunaj stoji častnik ves moker in preklinjajoč.

— Za božje in sveto ime, to paše vreme!

Bil je major Laguitte, hraber in star vojak, ki je služil pod polkovnikom Burlejem v nekdanjih boljnjih časih. Začel je v mladih letih, in ker je imel več hrabrosti kot pameti, je kmalu postal poveljnik bataljona, a ko je bil pohabljen valed rane, je bil pripravljen sprejeti čast majorja. Moč je malo šepal, ali v obraz mu ni smel nihče tega povedati, kajti on ni hotel priznati, da je šepav.

— Ali ste Vi, major? vpraša gospa Burle in njena radovednost je rasla.

— Da, Boga mi! reči msor. — Kakor vidite, se zelo zanimam za Vas, ko prihajam v tem prokletem dežju! Še pop bi ne hotel nikamor izpod strehe v takem vremenu!

— Major je vstopil in otrsel obleko; kamor je stopil v visokih škornjih, je nastala mlika na podu.

— Kje je Burle? Na vsak način ga moram videti. Ali je že v postelji — ta potepin?

— Ne; njega še ni domov, odgovori starka s trdim glasom.

Major je zhesnel.

— Kaj? Ni ga doma? Torej se me nalogali tam v tisti prokleti kavarni, pri Melaniji — razumeta? Bil sem tam in dejala se mi je smejala v obraz rekoč, da je stotnik že odšel domov. Hal hudič! Sital sem nekaj takega in najrajši bi ji bil izpuli usesa!

Nekoliko se je potolažil in korakal smpetja po sobi nevedoč, kaj naj stori. Madame Burle ga je nepremično gledala.

— Ali bi radi govorili s stotnikom na samem? vpraša ona končno.

— Da.

— Meni ne zaupate!

— Ne.

Starka je umolknila, toda gledala ga je neprestano. Major je bil odividno v zadržki, dāl bi šel ali ne. In zopet ga popače jez.

— Toliko slabše za njega! Ker sem še tukaj, je vseeno, če tudi Vi veste. Morda je boljše tako.

Nato se je vvedel k peči in istegnil blatne škornje k ognju, kjer je tlelo zadnje poleno. Gospa Burle je prevaral hotela slesti v svoj naslonjač, ko opazi, da podiva Charlesova glava v odprti knjižni. Majorjev prihod ga je sdrnil, ali ko je videl, da se nihče ne zmeni zanj, je takoj podlegel spanju. Z jesnim obrazom se dvigne starka, da ga naklepije po nežnih prstih, ki so se svetili kakor prezorni pri medlem svitu petrolejke, tedaj pa posele major vmes.

— No, no; pustite malička naj spi. Stvar, ki Vam je povem, ni nobena šala, zato je bolje, da ne misli.

Starka uboga bres ugovora in se vsede. Nekaj časa vlada tišina in oba se spogledujeta.

— Zgodilo se je! sačne naposed major. — Burle — o, ta lopov! — je storil.

Gospa Burle se ni ganila. Malo je pobledela, toda sedela je vzravnanu kakor še nikdar poprej.

— Sumil sem, da nekaj časa, — nadaljuje major — in vsokrat sem sam pri sebi sklepal, da Vam povem. Burle je preveč zapravil; razentega je imel zelo idijotičen izraz, ki se mi ni niti malo dopadal. Ali nikdar bi ne bil verjel tega... Ah! ljubi Bog! Človek je norec, kadar se tako spesabi.

Major je udaril s pestjo po kolenu, kakor da bi hotel docela pokazati, kako ga zaničuje. Starka pa ni mogla čakati.

— Ali je kradel? je vprašala naravnost.

— Teklo je misliti kaj takega. Nikdar nisem nadzoroval njegovih reči. Vsa njegov račun sem odobril in ga podpisal. Sebe, ko je ukazal polkovnik, ki je norec, da pregledamo stanje blagajne, sem mu rekel: "Veš kaj, Burle, glej, da bo v redu denar, kajti jaz sem odgovoren za vse..." In potem se nisem brigal več. Zadnji mesec se je pa obnašal precej čudno in drugi so mi šepetali nelep novice, tedaj sem pogledal v njegove knjige. Vse je bilo videti v redu...

Major preneha. Govoril je tako naglo, da je komaj sopol.

— Bog! Bog! Njegova nepoštenost me še ne jezi tako — ali poče me, ker se je vedno hlinal napram meni. Za norec me je imel — slišite, gospa Burle! Vrag ga veemi! Kaj misli, da sem star bedak?

— Torej je kradel? ponovi starka.

— Noeoj je prišel k meni Gagneux. Vi znate kdo je Gagneux, mesar na vogalu trga Herbes, lump prve vrste, ki nas zaklada z mesom, pravašprav nas goljufa s crknjenimi kravami iz vse dežele. Prišel je k meni ponižno kakor pes in mi povedal vse. Lepa godlja! Burle mu je brkone plačeval v obrokih. Taka nevarnost! Številke so tako zmešane, da jih niti sam vrag ne razume! Skratka: Burle je mesarju dolžan dvatisoč frankov in zadnji se grozi, da ovadi vso stvar polkovniku, ako ne dobi denarja. Najbolj me pa jezi, ker je ta prasec, Burle, ponarejal mesarjev podpis na pobotnicah in mi šročil eno vsak teden, češ da je meso plačano. Tako je delal z menoj — s svojim stari prijateljem! Bog!

Major vstane, dvigne roki in stiska pesti proti stropu, nato pa zopet pada na stol.

(Dalje sledi.)

Podvodni čoln.

F. S. T.

Vračajoč se domov z nekega shoda, na katerem je govornik navdušeno govoril za "preparadness" te in one "sorte," sem se globoko zamislil in si živo predstavljaj oboroženo silo. Bajonet, puška, sablja, tamahawk in še par revolverjev za pasom, na glavi pa pikelhauvbo, — tako sem si predstavljaj samega sebe — v oblikah. Največ preglavice mi je delala razprava govornikova o submarinu. Opisoval je te vrste čolne s tako vsmo, da sem se — misleč, da nem submarin — sam v sebi potopil...

Ko sem tisti večer spal nemirno spanje nedolžnega, pod vplivom submarinskih diskuzije, se mi je sanjalo, da se nahajam v velikemu in romantičnemu parku. Razstave so bile — okusno-lično urejene. Deklice v svojih rožnatih, do kolen segajočih krilih so se sprehajale po peščenih stezicah rajskega vrta semtertje, ter me s lokavo vabečimi pogledi vabile, naj se njim pridruživ. Zaupal jim nisem, ker sem bil na ta način že večkrat prevaran. Ker sem svojočasno čul, da mora biti človek zelo previden in da mora imeti odprte oči vespovsod, sem zija v te — rožice kot žerovaki bik v nova vrata... Tako sem šel za njimi, toda le malo časa, ker — ker — mi je zmanjkalo — tal. Sam ne vem kako se je zgodilo; vem le to, da sem plaval v nekem ribniku kot drenov — hočem reči, železen klin v vodi...

Ko sem sredno priplaval do dna, mi je velika "šidkrota" nepovedala dvoboj. Ker sem pacifist od kurjega očesa pa gor do pleke, sem pristal vsem njenim diplomatičnim zahtevam. Bil sem pripravil plačati tuji vojni odškodnino, ker pa vojne ni bilo je ista izostala v mirovnihih pogojih. Ne vem koliko časa so ta pogajanja trajala; vem pa, da sem bil fizično v slabem položaju; — skraj sem se bil privadil, da bi mi ne bilo treba več — sopesi! Spoklo me je v vratu in naslednji trenotek sem se znašel na — solcu, — to se pravi, na suhem v psaku in ne več v vodi. Počutil sem se jako — moko, od vnanj in v notranjščini. Neki policař mi s hitrovjo, ki vsakakor prekaša mojo, položil svoje dostojanstvo — kol — na mojo glavo, ne da bi me kako drugače ogovoril; nato me je še pobošal s svojo tolsto pestjo po licu, da se je slišalo par milj na okrog in zakrčjal takih hreščoč, da sem skoraj ogtušil: "Kaj pa vraga, da si mi ribnik posušil!" — "Jaz sem za suho, gospod," rečem med brizganjem vode, ki mi je bač v tem trenutku prišla vreti iz kljuna. — — —

Ko sem se počutil zopet normalno sem opazil, da je imel moj vulkanični isbruh velikanski učinek: Policaja sem videl v nekem jarku pet milj od sebe; setajoda se dekleta so frčale po zraku kot golobice in padale na tla, na me pa ni nobena padla...

Kjer je bil prej ribnik, je bila zdaj suha zemlja, v dnu te kotline pa — čujte — je ležal velik submarin, v katerem je bila precejšnja zaloga torpedov. Vse je odgovarjalo opisu govornika za narodno obrambo. Sedel sem na mesto kapitanovo v submarinu in mehanizem v njem je pričel delovati. Ker slučajno ni bilo več vode v ribniku, sem se dvignil s svojim submarinom v — zrak. Čudnoškatj — Submarin za aeroplan! No, šlo je pa vendarle dobro, dokler nisem bili torpedirani... Z velikim hruckem in tručem sva jaz in moj aeroplan okupirala neko trnjevo grmovje. Me ne so odpeljali s ambulanco, razbiti submarin pa v Riverview-park v Chicago. Ko mi je doktor pričel šagati glavo, sem se zbudil.

Kaj vraga — sem si mislil — da se vozimo včasih kar s submarinom po zraku?...

Kot neveren Tomaž sem sklenil, da se grem osebno prepricati v Riverview park, če je tam res kakšen submarin, ali pa so me sanje morda le varale. Prišel bi v park sem dolgo časa iskaj submarinsko razstavo, končno sem jo pa le našel. Kot dober poznavalec mehanike in tehnike sem konstatiral, da je to brezdvomno — prvi submarin na svetu, iznajditelj istega pa — jaz. Ker sem držal "ksih" v jako resnih gubah, so mi v bližini stojič docela verjeli. — Pa je res nekaj znamenitega ta

submarin v Riverview parku; da ga nisem že videl, bi ga gotovo šel ogledat, — tako pa — sem zadovoljen, da sem enkrat videl — vsak bo zadovoljen, da ga vidi le — enkrat... Kdor ne verjame tega, naj vpraša moje spremeljvalec.

Submarin je bolj starega sistema, seveda, drugače ne pride na tako častno mesto. Eden izmed svojih spremeljvalcev je rekel v svoji zlobnosti, da se je v tem submarinu najbrj kuhal "šmir" za maziljenje v srednjem veku. Jaz sem to energično odbijal in se skliceval na čast svojo in vseh starih in mladih bogov in hudičev, pa ni dosti pomagalo. Torej: kdor želi vedeti kaj več o tem submarinu, naj si ga sam ogleda, jaz nisem zmožen natančneje ga opisati. Povem le še to, da sem o submarinu mislil veliko več, kot pa povedal...

Indija in Anglija.

(Nadaljevanje.)

Okrog l. 1180 je prodrli njihovo vladarstvo močan sunek afganistanških gorskih ljudstev. Sledila je vrsta afganistanških kraljev. Š kraljevskima državama Delhi in Ajmit so se bili dolgi, krvavi boji, v katerih sta naposed podlegli. Za njima sta se pred afganistanškimi osvovjevalci pogreznili v prah državi Bahar in Bengalija. Nastala je velika hindovska država od Indusa pa do bengalskega zaliva. Lahore je ostalo glavno mesto, v Delhi je imel svoje sedež provizorični kralj, kralj samo po imenu. Kmalu so prideli drti vladarji te države proti jugu, Gazerat in Deorigi sta pedia v njihove roke. Z ropanjem zakladov svetilih in rajah so vpeljali Afganistanci svoje vladarstvo, njih glavni cilj je bila prisvojitve čezmerna produkta osvojenih pokrajin. Toda tudi njihove države je bilo kmalu konec. Komaj je bila dobro na nogah, ko se je ob Indusu nasakrat pojavil mongolski cesar Čingis Khan. Medtem ko so prodirali afganistanški kralji proti Dekanu, je marširala Mogulova armada proti Delhi. A Mogul je bil odbit; toda njegovi nasledniki so se vrnili nazaj. Vedno uspešnejši so postajali njihovi stunki od sunaj; notranja zmanjšava se omajala velika država. Hlodi so se dvignili in afganistanško vladarstvo se je srušilo sredi 14. stoletja. Vnovič so postali rajahi neodvisni.

Okoli l. 1400 je sledil velik vpad Mongolov pod Tamerlanom. Osvojil si je Delhi in ga oropal. Z naslovom "cesar Indije" in s bogatim plenom obložen se odpravi Tamerlan nazaj, odkoder je bil prišel. Še enkrat pokušajo afganistanški knezi, da bi sbrali podrtine stare države skupaj, še enkrat pokušajo rajahi, da bi si priborjevali svojo neodvisnost. Tedaj vdare leta 1526 naslednik Tamerlana, Baber, od Kabula nizdol. Nevzdriema drvi naprej, Delhi pade, Indija leži pred njegovimi nogami. Vnovič nastane velika država, država, ki pomenjanja najvišji vrhunec blagostanja Indije. Delhi postane sedež Velikega Mogula, cesarja Indije. V njegovem imenu okbrbujejo provizorični "kralji" posamezne države, nabobi (višji namestniki) pa province. Vlada je despotična, in vendar vsepa dežela — ker se ravno despoti boje posebi v gospodarke temelje indijske produkcije. Čezmerni produkti, zakladi Indije, se stekajo zdaj na dvore Velikega Mogula, provizoričnih kraljev in namestnikov. To postane vzrok pogibelji tudi te države. Proti koncu sedemnajstega stoletja se začnejo veliki boji, ki povzročijo njeno pogibelj. Tudi oni gredo zavoljo čezmerna produkta. Od zahoda pritiskajo Perzijski in Afganistan, s goratih dežel severno od Penčabe vrejo Sikhi, iz Dekana in Ghatu pa Mahratti. Ropanje in puštojenje vlada čezinčes po deželi, neumljeno dirva vespovsod boj za plen. Provizorični kralji postanejo samostojni; Velikemu Mogulu ostane samo še ime vladarja, on je igrača v rokah vsakega močnega. In spet se sruši velika država.

In zdaj stopi najmočnejši, najstrašnejši in najneisprosnjejši sovražnik Indije v ospredje njene zgodovine: evropski kapital. Najprvo v podobi trgovskega kapitala. In zdaj stopi najmočnejši, najstrašnejši in najneisprosnjejši sovražnik Indije v ospredje njene zgodovine: evropski kapital. Najprvo v podobi trgovskega kapitala.

2. Ustanovitev angleško-indijske kolonialne države.

Ko je evropski kapital nastopal svoj osvojevalni pohod v delno

ki se bile prometu nanovo odprto so prišli Portugaleci v Indijo, da bi potom direktnega zaeziranja s prevajanjem indijskega blaga v Evropo delali orjaške dobičke. Ze na njihovi drugi vojni se je imel krasno pokazati naša zmanjš evropske ekspanzive. Štešno klanje indijskih domačinov, topovi strelji proti indijskim metostom, to je bil prvi pozdrav trgovskega kapitala na nesrečno deželo. Bodočnost je ravnila, tako, kakor je zagotavljal ta svet. Portugalec so sledili Holančci, tem Francozi in Angleži. Sreda so prišli najprvo kot potprijlivi, in vendar sta nasilje in prevara že igrala svojo ulogo v trgovanju teh privilegiranih družb.

V Angliji se je l. 1600 omnovala privilegirana vzhodnoindijska trgovska družba, ki je dobila monopol za trgovanje v vzhodni Indiji. Toda ta družba ni nič posebno vspevala; ni se namre povzpela proti holandski konkurenci. K temu je prišlo slabe stranje oskrbovanje in vrhu tega še konkurencija po angleških trgovcih, ki so tej družbi prodi monopol. Družbine pravice so bile vedno česče hudo napadene, le vedno česče hudo napadene, le naposed je nastala konkurenčna družba, ki je prvo nevarno isporivala. Obedve družbi sta se združili l. 1702 — kakor poročata Adam Smith, menda najbrj potone neke trgovske pogodbe, v kateri je tvorila kraljica tretje steno — in l. 1708 sta bili po parlamentarnih aktih napravljene krčeni za eno samo enotno družbo, ki je sprejela ime "Zedinjene družbe v vzhodno Indijo trgovskih trgovcev." (The Unite Company of Merchants trading to the East India).

Vse od leta 1608 dalje so imeli angleški kupčevalci v Indiji da bi mogli stopiti trdno na tla. V tem letu so se izkrali Surat, da bi ustanovili tam trgovsko naselbino (faktorijo). Veliki Mogul pa se izogiblje, da jim dovoljenje. Zato je šlo k njemu leta 1616 oficijelno poslanstvo na čelu mu Sir Thomas Roe, je isprosil dovoljenje, da se mu li ustanoviti v Surat trgovsko naselbino in naseliti v najvažnih mestih trgovske agencije. Nadaljna privoljenja so sledila leta 1630 so prišli Angleži v dras; leta 1681 je padel Bombaj, nekdanja portugalska posest. Semitvijo Karla II. s Katalonije, portugalsko, v njihove roke; ravno tem času so napravili trgovsko naselbino tudi na Beng. Toda niso se zadovoljevali s svojimi predniki a samim ustanovitvjem trgovskih naselbin, temveč so polagali vredno na posejanje velikih deželnih in sov. S tem niso le izkoriščali čezmerna produkta Indije s pomočjo trgovstva, ampak tudi s suverenost. Iskoristili so si nado prepričtva teritorialnih knesov Velikim Mogulom, da so se vselili s temi soper vladarja v Delhi. Kot plačilo so jim odstopali neke velike kose dežele, in Veliki Mogul je moral odstopitve na potrditi. Na ta način je padlo njihove roke med drugimi na pokrajina Kalkute.

Pri tem stremljenju za posejanjem zemlje pa so trčili Angleži na enako stremljenje Francozov. Okrog arede 18. stoletja si je Francoz Duplex izkoristil pristojna prepričtva za nastanitev kraljestvo v Dekanu, da bi širil francosko oblast čez vse južno Indijo. Nahujakal je pretizna stranke drugo proti drugi in je vladal tako v resnici sam. Postavil je vladarja in ga je spet odstavil in se je tako kopiril neodvisni kot najvišji gospod države s milijoni prebivalcev. Ali v Franciji niso kazali za njegove načelnikakega razuma, zato ni mogli obdržati svoje države pred Angleži. V velikih kolonialnih bojih, ki so bili v zvezi s kontinentalnimi boji onega časa in ki so našli svoj konec v pariškem mirovno Indijo. Nahujakal je pretizna stranke drugo proti drugi in je vladal tako v resnici sam. Postavil je vladarja in ga je spet odstavil in se je tako kopiril neodvisni kot najvišji gospod države s milijoni prebivalcev. Ali v Franciji niso kazali za njegove načelnikakega razuma, zato ni mogli obdržati svoje države pred Angleži. V velikih kolonialnih bojih, ki so bili v zvezi s kontinentalnimi boji onega časa in ki so našli svoj konec v pariškem mirovno Indijo.

(Dalje prihodnjik.)

Listina upravnitva.

Na vprašanje mnogih zastopnikov, odnosno tajnikov, glede postopka pri naročini, pojasnjuje, da je vsak opravičen do 30 dni provizije.